

Tekstboekje

Tekst 1 Mentēs en Telemachus

Mentēs spoort Telemachus aan in actie te komen.

“ Σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
280 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν ἐείκοσιν, ἢ τις ἀρίστη,
ἔρχεο πευσόμενος πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
ἦν τίς τοι εἶπησι βροτῶν, ἢ ὅσσαν ἀκούσης
ἐκ Διός, ἢ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
Πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἐλθὲ καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
285 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον·
ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
Εἰ μὲν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
ἢ τ' ἂν τρυχόμενός περ ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν·
εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἐόντος,
290 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
σημὰ τέ οἱ χεῦαι καὶ ἐπὶ κτέρεα κτερεΐξαι
πολλὰ μάλ' , ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
Αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν
295 ὅπως κε μνηστήρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι
κτείνης ἠὲ δόλω ἢ ἀμφιδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
νηπιᾶς ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλίκος ἐσσί.
Ἦ οὐκ αἶεις οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
300 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα;
Καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρόω καλόν τε μέγαν τε,
ἄλκιμος ἔσσ' , ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων ἐὺ εἶπη.
Αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοὴν κατελεύσομαι ἤδη
ἠδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλώσι μένοντες·
305 σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων.”
Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
“ Ξεῖν' , ἢ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
ὥς τε πατὴρ ᾧ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
Ἄλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
310 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ
δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῷ,
τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται

ἐξ ἐμεῦ, οἶα φίλοι ξεῖνοι ξείνοισι διδοῦσι.”

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
315 “ Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο.
Δῶρον δ' ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
αὐτίς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
καὶ μάλα καλὸν ἐλὼν· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς.”

Homerus, Odyssee 1, 279-318

Aantekeningen

regel 280	ὁ ἐρέτης	roeier
regel 282	ἡ ὄσσα	stem
regel 288	περ = καίπερ	
regel 291	κτέρεα κτερεῖζω	geschenken aan de doden meegeven
regel 296	ἀμφιδόν	openlijk
regel 297	νηπιᾶς ὀχέω	zich als een kind blijven gedragen
	τηλίκος = τηλικόσδε	
regel 299	ὁ πατροφονεύς	vadermoordenaar
regel 300	δολόμητις	listig
regel 302	ὀψίγονος	later geboren
regel 304	ἀσχαλάω	ongeduldig zijn
regel 309	περ = καίπερ	

Tekst 2 Odysseus en de boog

Wanneer het een aantal vrijers niet gelukt is de boog te spannen, wil de vermoede Odysseus ook een poging wagen. De vrijers protesteren. Penelope reageert als volgt:

312 “ Ἀντίον' , οὐ μὲν καλὸν ἀτέμβειν οὐδὲ δίκαιον
ξείνους Τηλεμάχου, ὅς κεν τάδε δῶμαθ' ἵκηται.
Ἔλπεαι, αἶ χ' ὁ ξεῖνος Ὀδυσσῆος μέγα τόξον
315 ἐντανύσῃ χερσίν τε βίηφί τε ἦφι πιθήσας,
οἴκαδέ μ' ἄξεσθαι καὶ ἐὴν θήσεσθαι ἄκοιτιν;
Οὐδ' αὐτός που τοῦτό γ' ἐνὶ στήθεσσιν ἔολπε·
μηδέ τις ὑμείων τοῦ γ' εἵνεκα θυμὸν ἀχεύων
ἐνθάδε δαινύσθω, ἐπεὶ οὐδὲ μὲν οὐδὲ ἔοικε.”
320 Τὴν δ' αὖτ' Εὐρύμαχος, Πολύβου πάϊς, ἀντίον ηὔδα·
“ Κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρον Πηνελόπεια,
οὐ τί σε τόνδ' ἄξεσθαι οἴομεθ' οὐδὲ ἔοικεν·
ἀλλ' αἰσχυρόμενοι φάτιν ἀνδρῶν ἠδὲ γυναικῶν,
μή ποτέ τις εἴπησι κακώτερος ἄλλος Ἀχαιῶν·
325 Ἦ πολὺ χεῖρονες ἄνδρες ἀμύμονος ἀνδρὸς ἄκοιτιν
μῶνται, οὐδέ τι τόξον εὐξοον ἐντανύουσιν·
ἀλλ' ἄλλος τις πτωχὸς ἀνήρ ἀλαλήμενος ἐλθὼν

- ῥηϊδίως ἐτάνυσσε βίον, διὰ δ' ἦκε σιδήρου.
 ὦς ἐρέουσ', ἡμῖν δ' ἄν ἐλέγχεα ταῦτα γένοιτο.”
- 330 Τὸν δ' αὖτε προσέειπε περίφρων Πηνελόπεια·
 “Εὐρύμαχ', οὐ πως ἔστιν εὐκλείας κατὰ δῆμον
 ἔμμεναι, οἳ δὴ οἶκον ἀτιμάζοντες ἔδουσιν
 ἀνδρὸς ἀριστήος· τί δ' ἐλέγχεα ταῦτα τίθεσθε;
 Οὗτος δὲ ξεῖνος μάλα μὲν μέγας ἦδ' εὐπηγῆς,
- 335 πατρὸς δ' ἐξ ἀγαθοῦ γένος εὐχεται ἔμμεναι υἱός.
 Ἄλλ' ἄγε οἳ δότε τόξον ἐύξοον, ὄφρα ἴδωμεν.
 Ἴδου γὰρ ἐξερέω, τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται·
 εἴ κέ μιν ἐντανύσῃ, δώη δέ οἱ εὐχὸς Ἀπόλλων,
 ἔσσω μιν χλαῖνάν τε χιτῶνά τε, εἵματα καλά,
- 340 δώσω δ' ὄξυν ἄκοντα, κυνῶν ἀλκτῆρα καὶ ἀνδρῶν,
 καὶ ξίφος ἀμφηκες· δώσω δ' ὑπὸ ποσσὶ πέδιλα,
 πέμψω δ' ὄππῃ μιν κραδίη θυμός τε κελεύει.”
- Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα·
 “Μῆτερ ἐμή, τόξον μὲν Ἀχαιῶν οὐ τις ἐμεῖο
- 345 κρείσσων, ᾧ κ' ἐθέλω, δόμεναί τε καὶ ἀρνήσασθαι,
 οὔθ' ὄσσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,
 οὔθ' ὄσσοι νήσοισι πρὸς Ἥλιδος ἵποβότοιο·
 τῶν οὐ τίς μ' ἀέκοντα βιήσεται, αἳ κ' ἐθέλωμι
 καὶ καθάπαξ ξείνῳ δόμεναι τάδε τόξα φέρεσθαι.
- 350 Ἄλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἰστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχεσθαι· τόξον δ' ἀνδρεσσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ.”
- Ἥ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει·
- 355 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ.

Homerus, Odyssee 21, 312-355

Aantekeningen

- regel 312 **ἀτέμβω** beledigen
 regel 315 **πιθήσας** + *dat.* vertrouwend op
 regel 329 *en*
 regel 333 **τὸ ἔλεγχος** schande
 regel 334 **εὐπηγῆς** sterk gebouwd
 regel 340 **ὁ ἀλκτῆρ, -ῆρος** afweerder
 regel 341 **ἀμφήκης** scherp
 regel 346 **κραναός** steenachtig
 regel 349 **καθάπαξ** voor altijd
 regel 351 **ἡ ἠλακάτη** spinrokken

Tekst 3 Odysseus en Penelope herenigd

Penelope heeft zojuist Odysseus herkend.

- 205 Ὠς φάτο, τῆς δ' αὐτοῦ λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
σήματ' ἀναγνούση, τά οἱ ἔμπεδα πέφραδ' Ὀδυσσεύς·
δακρύσασα δ' ἔπειτ' ἰθὺς κίεν, ἀμφὶ δὲ χεῖρας
δειρῆ βάλλ' Ὀδυσῆϊ, κάρη δ' ἔκυσ' ἠδὲ προσηύδα·
“ Μῆ μοι, Ὀδυσσεῦ, σκύζευ, ἐπεὶ τά περ ἄλλα μάλιστα
- 210 ἀνθρώπων πέπνυσο· θεοὶ δ' ὤπαζον διζύν,
οἱ νῶϊν ἀγάσαντο παρ' ἀλλήλοισι μένοντε
ἦβης ταρπῆναι καὶ γήραος οὐδὸν ἰκέσθαι.
Αὐτὰρ μὴ νῦν μοι τόδε χῶεο μηδὲ νεμέσσα,
οὔνεκά σ' οὐ τὸ πρῶτον, ἐπεὶ ἴδον, ᾧδ' ἀγάπησα.
- 215 Αἰεὶ γάρ μοι θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοισιν
ἐρρίγει, μὴ τίς με βροτῶν ἀπάφοιτο ἐπέεσσιν
ἐλθῶν· πολλοὶ γὰρ κακὰ κέρδεα βουλεύουσιν.
Οὐδέ κεν Ἀργεῖη Ἑλένη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,
ἀνδρὶ παρ' ἀλλοδαπῷ ἐμίγη φιλότητι καὶ εὐνῆ,
- 220 εἰ ἤδη, ὃ μιν αὖτις ἀρήϊοι υἴες Ἀχαιῶν
ἀξέμεναι οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδ' ἔμελλον.
Τὴν δ' ἦ τοι ῥέξαι θεὸς ὄρορεν ἔργον ἀεικές·
τὴν δ' ἄτην οὐ πρόσθεν ἐῷ ἐγκάθετο θυμῷ
λυγρῆν, ἐξ ἧς πρῶτα καὶ ἡμέας ἴκετο πένθος.
- 225 Νῦν δ' , ἐπεὶ ἤδη σήματ' ἀριφραδέα κατέλεξας
εὐνήης ἡμετέρης, τὴν οὐ βροτὸς ἄλλος ὀπώπει,
ἀλλ' οἶοι σύ τ' ἐγώ τε καὶ ἀμφίπολος μία μούνη,
Ἄκτορίς, ἣν μοι δῶκε πατὴρ ἔτι δεῦρο κιούση,
ἣ νῶϊν εἴρυτο θύρας πυκινοῦ θαλάμοιο,
- 230 πείθεις δὴ μευ θυμόν, ἀπηνέα περ μάλ' ἐόντα.”
Ὠς φάτο, τῷ δ' ἔτι μᾶλλον ὑφ' ἴμερον ὄρσε γόοιο·
κλαῖε δ' ἔχων ἄλοχον θυμαρέα, κεδνὰ ἰδυῖαν.
Ὠς δ' ὅτ' ἂν ἀσπάσιος γῆ νηχομένοισι φανήη,
ᾧν τε Ποσειδάων εὐεργέα νῆ' ἐνὶ πόντῳ
- 235 ῥαίση, ἐπειγομένην ἀνέμῳ καὶ κύματι πηγῷ·
παῦροι δ' ἐξέφυγον πολιῆς ἄλδος ἠπειρόνδε
νηχόμενοι, πολλὴ δὲ περὶ χροῖ τέτροφεν ἄλμη,
ἀσπάσιοι δ' ἐπέβαν γαίης, κακότητα φυγόντες·

ὧς ἄρα τῇ ἀσπαστὸς ἔην πόσις εἰσοροῶση,
240 δειρῆς δ' οὐ πω πάμπαν ἀφίετο πήγεε λευκῶ.

Homerus, Odyssee 23, 205-240

Aantekeningen

- regel 209 **σκούζομαι** + *dat.* boos zijn op
regel 216 **ἀπαφίσκω**, *aor.* ἤπαφον bedriegen
regel 220 **ἀρήϊος** dapper
regel 223 **ἐγκατατίθημι** + *acc.* + *dat.* (iets) leggen in
regel 225 **ἀριφραδῆς** zeer duidelijk
regel 230 **περ = καίπερ**
regel 232 **θυμαρῆς** lief
regel 235 **πηγός** stevig
regel 237 **ἡ ἄλμη** zout van de zee

Tekst 4

I. Merkel schrijft in de roman 'Een heel gewoon huwelijk':

- 1 Toen slingerde ze haar armen om zijn schouders en kuste zijn hoofd. Aan haar
2 lippen voelde ze zijn harde krulharen, de innig vertrouwde geur. Haar ogen schoten
3 vol tranen. 'Het waren de goden, Penelope', fluisterde hij, 'zij waren het die ons het
4 verdriet zonden en het samenzijn niet gunden!' En zij fluisterde terug: 'En jou, mijn
5 Odysseus, zonden ze nog menig ander iets dat niet alleen maar verdriet was, schurk,
6 mijn lief!'.

Tekst 5

Penelope maakt zich grote zorgen, zodra zij gehoord heeft dat Telemachus op onderzoek uitgegaan is. Athene heeft aan Penelope in haar slaap het droombeeld van haar zus gestuurd om haar gerust te stellen. Penelope reageert als volgt op haar verschijning:

- 810 “ Τίπτε, κασιγνήτη, δεῦρ' ἤλυθες; Οὐ τι πάρος γε
811 πωλείαι, ἐπεὶ μάλα πολλὸν ἀπόπροθι δώματα ναίεις·
812 καί με κέλει παύσασθαι οἰζύος ἠδ' ὀδυνάων
813 πολλέων, αἶ μ' ἐρέθουσι κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·
814 ἢ πρὶν μὲν πόσιν ἐσθλὸν ἀπώλεσα θυμολέοντα,
815 παντοίησ' ἀρετῆσι κεκασμένον ἐν Δαναοῖσιν,
816 ἐσθλόν, τοῦ κλέος εὐρὸν καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον ἝΑργος.
817 Νῦν αὖ παῖς ἀγαπητὸς ἔβη κοίλης ἐπὶ νηός,
818 νήπιος, οὔτε πόνων εὖ εἰδὼς οὔτ' ἀγοράων.
819 Τοῦ δὴ ἐγὼ καὶ μᾶλλον ὀδύρομαι ἢ περ ἐκεῖνου.

- 820 Τοῦ δ' ἀμφιτρομέω καὶ δεΐδια μή τι πάθησιν,
 821 ἢ ὅ γε τῶν ἐνὶ δήμῳ, ἴν' οἴχεται, ἢ ἐνὶ πόντῳ·
 822 δυσμενέες γὰρ πολλοὶ ἐπ' αὐτῷ μηχανόωνται,
 823 ἰέμενοι κτεῖναι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι.”
 824 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενον προσέφη εἴδωλον ἄμαυρόν·
 825 “ Θάρσει, μηδέ τι πάγῃ μετὰ φρεσὶ δεΐδιθι λίην.”

Homerus, Odyssee 4, 810-825

Aantekeningen

- regel 810 ἤλυθες = ἦλθες
 οὐ τι nooit
- regel 811 πωλέαι jij kwam
 πολλὸν ἀπόπροθι ver weg
- regel 813 πολλέων = πολλῶν
 κατὰ + acc. in
- regel 814 ἦ ik
 πρὶν eerder al
 θυμολέων, gen. θυμολέοντος moedig als een leeuw
- regel 815 κεκασμένος uitblinkend
- regel 816 κλέος *Vul aan:* ἐστί
 μέσον *Onvertaald laten*
- regel 818 πόνων en ἀγοράων *Vertaal als lijdend voorwerp van εἰδῶς*
- regel 820 ἀμφιτρομέω + gen. bezorgd zijn om
 δεΐδια μή ik ben er bang voor dat
 πάθησιν = πάθη
- regel 821 ὅ γε τῶν ἐνὶ δήμῳ in het land van die mensen
 ἴνα waarheen
- regel 822 μηχανόωνται ἐπί + dat. (zij) beramen slechte plannen tegen
- regel 823 ἰέμαι verlangen
- regel 824 ἄμαυρός nevelig
- regel 825 μηδέ τι πάγῃ absoluut niet
 μετὰ + dat. in
 δεΐδιθι imperativus van δέδοικα

Einde